

ЗГРАДА МЕТЕОРОЛОШКЕ ОПСЕРВATORИЈЕ У БЕОГРАДУ

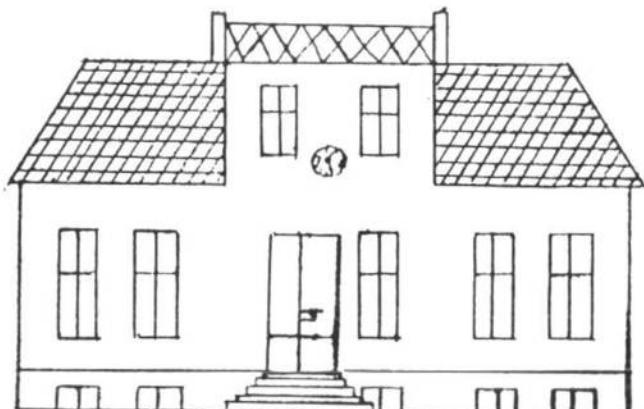
Метеоролошка опсерваторија у Београду основана је 1887. године заслугом Милана Недељковића, професора астрономије и метеорологије на Великој школи. Милан Недељковић (Београд, 1857—1950) завршио је математичко-природњачки одсек Велике школе. Од 1879. до 1884. године усавршавао се у Француској, где се специјализовао за астрономију и метеорологију. Кад се вратио у Београд постављен је за суплента Велике школе, а 1886. године за професора астрономије и метеорологије. Упоредо са професорским радом, Милан Недељковић је бесплатно обављао дужност управника Опсерваторије од њеног оснивања 1887. године до свог одласка у пензију 1924. године (са прекидом од октобра 1899. до октобра 1900. године, јер је после ивањданског атентата био пензионисан, а на место управника Опсерваторије постављен је Ђока Станојевић, професор физике на Великој школи).¹

Милан Недељковић је 2. марта 1887. године предложио министру просвете да се у Београду оснују Астрономска и Метеоролошка опсерваторија, које би могле да се подигну на Топчидерском брду у року од три године. За то време радила би Провизорна опсерваторија у некој приватној кући на Врачару. Министар просвете Милан Кујунџић-Абердар усвојио је предлог Милана Недељковића и 26. марта 1887. године решио да се за Краљевину Србију оснује Провизорна астрономска и метеоролошка опсерваторија под управом Милана Недељковића. Провизорна опсерваторија почела је да ради 1. јула 1887. године у

изнајмљеној приватној кући предузимача Ернеста Гајзлера. Ова зграда и данас постоји, а налази се на углу данашњих улица Светозара Марковића бр. 66 и Војводе Миленка. Провизорна опсерваторија радила је до 1. маја 1891. године, када је отворена стална Опсерваторија у наменски сазиданој згради. И Провизорна и стална Опсерваторија биле су установе Велике школе.²

Припреме за подизање сталне Опсерваторије почеле су у пролеће 1887. године, када је образована комисија за избор места на Топчидерском брду, на којем би Опсерваторија могла да буде саграђена. Ова комисија није донела никакву одлуку, јер се због недостатка средстава одустало од подизања Опсерваторије на Топчидерском брду. Милан Недељковић је од председника Београдске општине Живка Карабиберовића сазнао да је Општина спремна да за грађење Опсерваторије уступи део Врачарског поља (простор који данас, скоро цео, заузимају универзитетске клинике). У писму упућеном министру просвете др Владану Ђорђевићу 20. августа 1888. године, Милан Недељковић је предложио да се на Врачарском пољу подигне комплекс грађевина за потребе сталне Астрономске и метеоролошке опсерваторије. Уз ово писмо Недељковић је приложио своју идејну скицу комплекса, састављеног од главног здања (за астрономску опсерваторију), зграде за метеоролошку опсерваторију, павиљона меридијанског дурбина, магнетског павиљона и павиљона са фотографском и механичарском радио-

ницом. Према овој скици зграда астрономске опсерваторије требало је да има основу у облику издуженог правоугаоника и да садржи сутерен, приземље и спрат. У овој згради налазиле би се радне просторије, стан директора, кабинети директора и помоћника, библиотека са ученицима и музеј. Зграда метеоролошке опсерваторије требало је да има приземље и спрат. У њој би се налазиле радне просторије и соба за дежурног метеоролога. Павиљони предвиђени овом скицом замишљени су као сасвим скромне приземне грађевине.³

1. — Милан Недељковић: Идејна скица главне фасаде Метеоролошке опсерваторије. Архив Србије. Министарство просвете. МПс., 1895, ФI, р. 147.

1. — Milan Nedeljković: Preliminary sketch of the main façade of the Meteorological Observatory. The Archives of Serbia. Ministry of Education. MPs., 1895, F I g 147.

Идејну скицу Милана Недељковића Министарство просвете је позајмило Београдској општини да би могла да одреди одговарајуће земљиште за подизање Опсерваторије. Место за грађење Опсерваторије одредила је комисија Општине заједно са Миланом Недељковићем. То је било земљиште између данашњег Булевара ЈНА и улица Тиршове, Делиградске и Пастерове. Овај терен, површине од два хектара, Општина је уступила држави 18. марта 1889. године.⁴

Кад је земљиште било обезбеђено, изградња Опсерваторије могла је да почне. Пошто није било могућности да се одмах

подигне цео комплекс, на предлог Милана Недељковића прво се приступило грађењу Метеоролошке опсерваторије. За њену изградњу нарочито су се заузели министар просвете Андра Николић и министри грађевина Пера Велимировић и Миливоје Јосимовић.⁵ Пројекат зграде Метеоролошке опсерваторије израђен је 1889. године у Архитектонском одељењу Министарства грађевина, према идејној скици Милана Недељковића, достављеној из Министарства просвете.⁶ Аутор пројекта је арх. Димитрије Т. Леко.⁷ Зидање је почело у пролеће 1890. године, после лицитације одржане у Министарству грађевина 24. марта, када је извођење грађевине добио Adolph Шток, предузимач из Београда.⁸ Зграда је сазидана о трошку буџета Министарства грађевина.⁹ У децембру 1890. године били су завршени зидарски радови, тако да су почетком следеће године могли да се изведу радови у унутрашњости зграде. У исто време направљена је и ограда око двора.¹⁰ Метеоролошка опсерваторија отпочела је рад 1. маја 1891. године.

Пројектант зграде Метеоролошке опсерваторије, Димитрије Т. Леко (Београд, 1863. — Крагујевац, 1914), спада у истакнуте београдске градитеље. Завршио је Вишу техничку школу у Винтертуру код Цириха, а затим је студирао архитектуру у Цириху, Ахену и Минхену.¹¹ Кад се вратио у Србију постављен је 19. априла 1889. године за подинжењера у Архитектонском одељењу Министарства грађевина,¹² тако да је зграда Метеоролошке опсерваторије прво архитектонско остварење Димитрија Лека у Београду. После ове грађевине, у Београду је према пројектима Димитрија Лека сазидано више јавних и приватних зграда, као што су нова зграда Војне академије, Основна школа на Савинцу, Савамалска основна школа, палата Атина на Теразијама, кућа у Делиградској бр. 2 и кућа у Карађорђевој улици бр. 61.¹³

Приликом израде пројекта Метеоролошке опсерваторије Димитрије Леко се држао основних замисли Милана Недељковића, предвиђених његовом идејном скицом. И код Недељковића и код Лека зграда је слободна са свих страна, а главна карактеристика јој је спрат чија је површина мања од површине приземља. Недељковићевој идеји Леко је дао уметнич-

ки облик. Зграда је изведена у духу слободно схваћеног историзма. Масе су вешто распоређене, а свим фасадама је посвећена подједнака пажња. Главна фасада завршава се зупцима који образују атику и ограду терасе постављене изнад једног дела поткровља. Бочне фасаде, као и задња, завршавају се у облику степенастих забата. Прозори у приземљу и улазна врата завршени су лучно. Декорацију фасада чине оквири прозора и испупчene хоризонталне траке на зидовима.¹⁴ Првобитна боја фасада била је бела. Распоред просторија у згради усклађен је са њиховом наменом. У сутерену су биле собе за помоћно особље, радионице и магацини. Приземље се састоји од два низа просторија повезаних ходником. Ту је био стан управника, слушаоница са библиотеком и кабинет управника. На спрату су биле радне просторије, а на тераси су се налазиле справе за регистровање ветрова.¹⁵ У пролеће 1906. године на тераси је, о трошку Министарства грађевина, направљена осматрачница састављена од металног костура и стаклених површина.¹⁶ Осматрачница је намењена посматрању облачности. Инструменти за регистровање ветрова премештени су на кров зграде.¹⁷

Метеоролошка опсерваторија снабдева-
ла се водом из бунара који се налазио
у њеном дворишту, а 1892. године повезана
је са водоводом.¹⁸ Октобра 1895. године
Милан Недељковић је преко Министарства
просвете тражио да Опсерваторија добије електрично осветљење, али су сред-
ства за његово инсталирање одобрена тек
у септембру 1897. године.¹⁹ Електрично ос-
ветљење уведено је у пролеће 1899. године.
Опсерваторија је 1902. године имала
телефон и телеграф.²⁰

Још док је грађење Опсерваторије било у току, Милан Недељковић је у писму упућеном 17. октобра 1890. године министру просвете Андри Николићу изразио задовољство што ће зграда бити већа и лепша него што је предложено идејном скицом, и што ће Метеоролошка опсерваторија добити угледну зграду.²¹ Најстарија објављена фотографија Опсерваторије налази се у публикацији „Београд у слици и речи“ штампаној у Будимпешти 1892. године уз помоћ Београдске општине. У овој публикацији зграда Опсерваторије уброја-

на је у знаменитости Београда.²² Зграду Опсерваторије позитивно је оценио и мађарски астроном и метеоролог Миклош Конкој-Теге, директор Метеоролошког института у Будимпешти и Опсерваторије у О-Вали (данас Хурбаново, Чехословачка). Он је октобра 1902. године посетио Метео-

2. — Зграда Метеоролошке опсерваторије.
Илустрација из књиге: Felix Kanitz, *Das Königreich Serbien und das Serbenvolk*, I, Leipzig, 1904, S. 69.

2. — The building of the Meteorological Observatory. Illustration in the book: Felix Kanitz, *Das Königreich Serbien und das Serbenvolk*, I, Leipzig, 1904, page 69.

ролошку опсерваторију у Београду, а следеће године је објавио опис ове посете у извештају пештанској Метеоролошког института. Превод овог текста одштампан је у извештају београдске Опсерваторије за године 1899—1903. У тексту је детаљно описан рад Опсерваторије, а посебно се истиче да „пријатни осећаји овладају човеком кад угледа ону лепу и достојанствену зграду, која је посвећена науци“.²³ По мишљењу Јована Цвијића, израженом у писму министру просвете 30. октобра 1919.

године, зграда Опсерваторије налази се на најпогоднијем месту, боља је и више прилагођена научном раду него зграде осталих наших научних установа.²⁴

После подизања зграде Метеоролошке опсерваторије у истом дворишту је саграђено пет малих павиљона: меридијански, алтазимутски, земљомагнетски, сеизмографски и павиљон за посматрање атмосферског електрицитета.²⁵ Главна грађевина у комплексу — зграда Астрономске опсерваторије, за коју је 1890. године пројекат израдио арх. Андра Стевановић,²⁶ није била саграђена. Због тога је зграда Метеоролошке опсерваторије служила и за астрономска посматрања, па је међу Београђанима била позната под именом Звездара.²⁷

Околина Опсерваторије, по мишљењу Милана Недељковића, требало је да буде пошумљена, како би дрвеће задржавало прашину која може да оштети инструменте. У споразуму са Грађевинским одељењем Општине Недељковић је организовао саћење дрвећа на теренима у суседству Опсерваторије. Намера му је била да цело Врачарско поље претвори у енглески парк. Преко Министарства просвете Недељковић је 1896. године покушао да издејствује забрану подизања великих зграда у околини Опсерваторије, јер је сматрао да би гвожђе употребљено за њихову конструкцију негативно утицало на рад инструмената. У овом настојању Недељковић није успео. Београдска општина је исте године дала Друштву „Краљ Дечански“ земљиште за подизање дома између данашњих улица Делиградске, Тиршове, Цара Хаила Селасија и Пастерове. Дрвеће које је ту било посађено посечено је, па је изградња дома Друштва „Краљ Дечански“ почела 1898. године, а завршена 1904. Земљиште јужно од Опсерваторије већ је било резервисано за Општу државну болницу, која је ту и почела да се гради 1900. године. На тај начин онемогућено је остварење Недељковићеве замисли о стварању великог енглеског парка на Врачу.²⁸

Двориште Опсерваторије претворено је у парк захваљујући труду Милана Недељковића. Поред ограде засађене су гледичије и багреми. У слободном времену Недељковић је у дворишту Опсерваторије посадио разноврсне биљке: борове, липе, орахе,

јорговане, руже, јагоде, малине и рибице. Површина парка је више пута смањивана. Када је 1895. године проширена Мостарска улица (данас Тиршова), ограда парка је померена за шест метара целом дужином плаца која је износила двеста метара. Парк је још једном смањен 1910. године. Тада је Београдска општина уступила Соколском друштву западни део парка, који излази на Делиградску улицу, заједно са сеизмографским павиљоном који се ту налазио. Овај део парка Недељковић је предвидео за изградњу Астрономске опсерваторије. Соколско друштво је добило ово земљиште за подизање вежбаонице, што је остварено тек 1934. године, када је затршено зидање соколског дома „Матица“. Ову зграду, која се налази на улгу Делиградске и Тиршове улице, данас користи Градски завод за физичку културу. Поред зграде су спортски терени који захватају угао Делиградске и Пастерове улице. У исто време када је Опсерваторији одузет западни део парка, одузет јој је и његов југоисточни део, на улгу данашњег Булевара ЈНА и Пастерове улице. Општина је дала ово земљиште Дипломатском тенис-клубу. Да би се направило тениско игралиште, порушен је павиљон за осматрање атмосферског електрицитета и посечено је дрвеће. Иако је овај део парка привремено одузет Опсерваторији, тениско игралиште је ту постојало и у периоду између два рата. Користили су га Дипломатски тенис-клуб и тенис-клуб „Шумадија“.²⁹

За време првог светског рата Милан Недељковић је био на Крфу. Опсерваторију су користили Аустријанци за метеоролошка посматрања а приликом повлачења из Београда однели су инструменте у Беч, по војном наређењу. После рата део инструмената је враћен из Беча, а остале је Милан Недељковић набавио у Немачкој 1922. и 1923. године на рачун репарација. У току рата уништени су павиљони у парку Опсерваторије.³⁰

Астрономска опсерваторија је 1924. године одвојена од Метеоролошке. Обе установе су и даље имале статус универзитетских завода. Астрономска опсерваторија је 1932. године пресељена у наменски саграђене објекте на врху брда Велики Врачар, које од тада носи назив Звездара. Метео-

ролошка опсерваторија је остала у својој згради.³¹

Између два рата зграда Метеоролошке опсерваторије оправљана је више пута. На изглед зграде највише је утицала оправка извршена 1928. године, када су обновљене фасаде, које су биле дosta до-трајале. Том приликом фасаде су добиле жуту боју, а декоративни елементи су истакнути црвеном бојом.³²

У парку Опсерваторије подигнуто је 1926. и 1927. године више дрвених павиљона за потребе Метеоролошке и Астрономске опсерваторије. Изграђена је и једна троспратна кула за радио-станицу Метеоролошке опсерваторије. Године 1928. саграђен је зидани астрономски павиљон. Он је већ 1936. године порушен, јер се налазио у делу парка који је Општина 1932. године одредила за подизање Дечје клинике. На том простору, који се граничи са двориштем соколског дома „Матица“ и простире се од Тиршове до Пастерове улице, почело је 1936. грађење Дечје клинике, а завршено је 1940. године.³³

Објекти који су се налазили у парку Опсерваторије порушени су у бомбардовању Београда 6. априла 1941. године. Зграда Опсерваторије није била оштећена, па су упркос ратним условима настављена метеоролошка посматрања. Спрат зграде био је оштећен у току борбе за ослобођење Београда октобра 1944. године. После рата Опсерваторија је била у саставу Универзитета до 1. октобра 1947. године, када је припојена Хидрометеоролошкој служби НР Србије (данашњи Републички хидрометеоролошки завод СР Србије).³⁴

Парк Опсерваторије постао је после другог светског рата доступан Београђанима. То је данас јавни парк, оивичен живом оградом, која се пружа дуж улица Пастерове, Булевара ЈНА и Тиршове. Са четврте стране парк Опсерваторије граничи се са двориштем Дечје клинике. Један део парка издвојен је за метеоролошки круг. Данашња адреса Метеоролошке опсерваторије је Булевар ЈНА 8.

У послератном периоду на згради Метеоролошке опсерваторије вршene су неопходне оправке, као што је замена дрвеног степеништа бетонским и адаптација поткровља за канцеларије.³⁵ У поткровљу

3. — Зграда Метеоролошке опсерваторије. Изглед главне фасаде после реновирања 1987. године.

3. — The building of the Meteorological Observatory. Main façade after its restoration.

је смањен број прозора. Више не постоји ни мали прозор изнад улазних врата.

Поводом прославе стогодишњице рада Астрономске и Метеоролошке опсерваторије 1987. године зграда Метеоролошке опсерваторије је реновирана. Том приликом фасадама је враћена првобитна бела боја, а декоративни елементи су добили светлосиву боју. Поред улаза у зграду постављене су две спомен-плоче. Једна од њих обе-

лежава 140 година метеоролошких осматрања у Србији, 100 година рада Метеоролошке опсерваторије у Београду и 40 година рада Републичког хидрометеоролошког завода Србије. На другој плочи је по-датак да је у згради од 1891. до 1924. године радила Астрономска и Метеоролошка

опсерваторија Универзитета у Београду. У приземљу зграде отворена је музејска поставка „100 година Астрономске и Метеоролошке опсерваторије у Београду”.³⁶ Најновија обнова зграде Метеоролошке Опсерваторије истакла је споменичка својства ове значајне грађевине.

НА ПОМЕНЕ

Скраћенице:

БОН = Београдске општинске новине
СТЛ = Српски технички лист

СН = Српске новине

М. Недељковић, *Опсерваторија* = Милан Недељковић, *Опсерваторија Велике школе и њене метеоролошке стације*, Београд, 1898.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903* = Милан Недељковић, *Извештај Опсерваторије Велике школе и њених метеоролошких стација 1899—1903*, Београд, 1904.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1919—1923* = Милан Недељковић, *Извештај Опсерваторије за године 1919, 1920, 1921, 1922. и 1923*, Београд, 1924.

¹ 100 година Метеоролошке опсерваторије у Београду. 1887—1987, Београд, [1987], стр. 16—21.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. VI.

² Архив Србије. Велика школа. ВШ. 1887. 99.

Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1895, Ф I, р 147.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. XI, 2, 157—158.

П. [авле] Вујевић, *Поднебље Београда*. — БОН, бр. 2, фебруар 1933, LI, стр. 106.

Милан Јеличић, *Сто година Астрономске опсерваторије у Београду*. — Васиона, бр. 1, 1987, XXXV, стр. 1.

Милорад Бокић, *Како је основана Опсерваторија Велике школе у Београду*. — Васиона, бр. 1, 1987, XXXV, стр. 3—4.

Зоран Поповић, *100 година Метеоролошке опсерваторије у Београду*. — Васиона, бр. 3—4, 1987, XXXV, стр. 71—72.

Милан Јеличић, *Провизорна астрономска и метеоролошка опсерваторија у Београду*. — Васиона, бр. 3—4, XXXV, стр. 78—84.

³ Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1895, Ф I, р 147.

Подаци из овог предмета коришћени су у раду Милорада Бокића *Како је основана Опсерваторија Велике школе у Београду*. — Васиона, бр. 1, 1987, XXXV, стр. 3—7. Ту је препродукована идејна скица Милана Недељковића која приказује двориште Опсерваторије.

— 4 М. Недељковић, *Опсерваторија*, стр. 6—8.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. 157—158.

Састанак Одбора Општине београдске (по стенографским белешкама) држан 18. марта 1889. год. — БОН, бр. 11, 25. III 1889, VIII, стр. 85—86.

Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1895, Ф I, р 147.

5 М. Недељковић, *Опсерваторија*, стр. 6—7.

6 М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. 166—169.

7 Светозар Стојановић, *Српски неимар*, Београд, 1912, стр. 19—20.

8 Грађевински огласи. — СТЛ, св. 1 и 2, јануар и фебруар 1890, I, стр. 28.

Извештај о држатим лицитацијама. — СТЛ, св. 3 и 4, март и април 1890, I, [без пагинације].

9 М. Недељковић, *Опсерваторија*, стр. 6—7.

10 [Лицитације]. — СН, бр. 276, 15. XII 1890, LVII стр. 1401. [Лицитација за грађење ограде око „ново озидане астрономске и метеоролошке опсерваторије”].

11 Др Дивна Бурић-Замоло, *Градитељи Београда 1815—1914*, Београд, 1981, стр. 67—69.

12 Службени део. — СН, бр. 93, 28. IV 1889, LVI, стр. 419.

13 Д. Бурић-Замоло, нав. дело, стр. 67—69.

14 Архив Србије. Министарство просвете МПс, 1895, Ф I, р 147.

Д. Бурић-Замоло, нав. дело, стр. 68. Оливер Минић, *Проблем очувања архитектонског и урбанистичког наслеђа у Београду*. — Годишњак Музеја града Београда, књ. III, 1956, стр. 266.

15 М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. 150—155.

16 Објава. [Лицитација за подизање осматрачнице]. — СН, бр. 58, 14. III 1906, LXXIII, стр. 2; бр. 72, 31. III 1906, стр. 2.

Службени део. [Одобрење Министарству грађевина да утроши одређену суму за грађење осматрачнице.] — СН, бр. 114, 21. V 1906, LXXIII, стр. 1.

Милан Недељковић, *Извештај Опсерваторије и метеоролошких стација 1905—1906*, Београд, 1907, стр. 30.

¹⁷ Усмено саопштење Наталије Јанц, метеоролога.

¹⁸ Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1895, Ф I, р 147; МПс, 1895, Ф XI, р 128.

¹⁹ Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1896, Ф VII, р 106.

Службени део. — СН. бр. 211, 25. IX 1897, LXIV, стр. 1.

²⁰ М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. 153—154.

²¹ Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1895, Ф I, р 147.

²² Београд у слици и речи. Budapesti látagoták lapja, Nr. 7, 20. VIII 1892, V, Budapest, 1892, стр. 27—28.

²³ М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. 150—155.

М. С. Димитријевић, Једна посета Београдској опсерваторији 1902. године. — Вациона, бр. 3—4, 1987, XXXV, стр. 88—91.

²⁴ М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1919—1923*, табак 13.

²⁵ М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. 59—60, 150—155.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1919—1923*, табак 12—13.

Милан Недељковић, *Извештај Опсерваторије и метеоролошких стација 1908—1909*, Београд, 1909, стр. 37.

²⁶ Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1895, Ф I, р 147.

²⁷ У очи саме њене педесетогодишњице отстанак Метеоролошке опсерваторије доведен је у питање. — Правда, бр. 11288, 29. III 1936, XXXII, стр. 17.

²⁸ М. Недељковић, *Опсерваторија*, стр. 8.

Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1896, Ф XV, р 92; МПс, 1900, Ф XXVI, р 142.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1919—1923*, табак 12—13.

²⁹ Б [ока] М. Станојевић, *Београдска опсерваторија и њен извештај за 1899—1903. год*, Београд, 1905, стр. 14—15.

М. Недељковић *Извештај Опсерваторије 1899—1903*, стр. 16.

М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1919—1923*, табак 12—13.

Архив Србије. Министарство просвете. МПс, 1895, Ф XI, р 128.

Вежбаоница на Врачару. — Политика, бр. 2477, 9. XII 1910, VII, стр. 2.

Милан Недељковић, *Извештај Опсерваторије и метеоролошких стација 1911—1912*, Београд, 1914, стр. 13—14.

Др Зоран Маневић, Момир Коруновић. [У каталогу изложбе:] Осми салон архитектуре, Београд, 1982, стр. [14].

А. [Лексеј] Суворин, *Цео Београд*. Андрејско-информациона књига за Београд, Земун и Топчићдер, Београд, 1922, стуб. 33, 34, 50, 143, 230 шесте пагинације.

Жив. [орад] М. Јевремовић, *Воћа кроз Београд*, Београд, 1934, стр. 14, 48.

³⁰ М. Недељковић, *Извештај Опсерваторије 1919—1923*, табак 1—2, 6.

Милорад Бокић, Како су набављени астрономски инструменти за Опсерваторију Велике школе и Универзитета у Београду.

— Вациона, бр. 3—4, 1987 XXXV, стр. 91—95.

³¹ Милан Јеличић, *Сто година Астрономске опсерваторије у Београду*. — Вациона, бр. 1, 1987, XXXV, стр. 1—2.

Војислав Протић-Бенишек, *Један век Астрономске опсерваторије у Београду*. — Вациона, бр. 3—4, 1987, XXXV, стр. 67.

³² 75. годишњица Опсерваторије у Београду. Извештај о прослави и метеоролошки радови, Београд, 1963, стр. 5—8.

³³ Историјски архив Београда. Управа града Београда. Техничко одељење. 1983/29.

³⁴ Миодраг Митровић — Драгољуб Милићевић, *На стогодишњицу оснивања Астрономске и Метеоролошке опсерваторије*. — Вациона, бр. 3—4, 1987, XXXV, стр. 59.

³⁵ 100 година Метеоролошке опсерваторије у Београду. 1887—1987, Београд, [1987], стр. 23.

Зоран Маневић, Злоказић, Београд, 1989, стр. 26—29.

Срушена је стара београдска Звездара а на њеном месту подизују Дечју универзитетску клинику. — Време, бр. 5261, 7. IX 1936, XVI, стр. 4.

³⁶ Зоран Поповић, 100 година Метеоролошке опсерваторије у Београду. — Вациона, бр. 3—4, 1987, XXXV, стр. 75—76.

³⁷ 100 година Метеоролошке опсерваторије у Београду. 1887—1987, Београд, [1987], стр. 24.

³⁸ 75. годишњица Опсерваторије у Београду. Извештај о прослави и метеоролошки радови, Београд, 1963, стр. 5—8.

³⁹ Усмено саопштење Наталије Јанц, метеоролога.

⁴⁰ Миодраг Митровић — Драгољуб Милићевић, *На стогодишњицу оснивања Астрономске и Метеоролошке опсерваторије*. — Вациона, бр. 3—4, 1987, XXXV, стр. 58—60.

THE BUILDING OF THE METEOROLOGICAL OBSERVATORY
IN BELGRADE

Svetlana V. Nedić

The building of the Meteorological Observatory is located in Bulevar JNA No. 8. It was constructed in 1891 according to the plan made by the notable Belgrad architect Dimitrije Leko (1836—1914). The blueprint was made on the basis of a preliminary sketch given by Milan Nedeljković, director of the Observatory. The building was constructed as a free pavilion surrounded by verdure. It was for-

med in the spirit of historicism with discrete decorative elements on façades. The main façade ends in a terrace. The building incorporates basement, ground floor and first floor. The area of the first floor is less than that of the ground floor. The building was restored in 1987 on the occasion of the 100th anniversary of the work of the Meteorological Observatory.